

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Биляна Йорданова, член на научно жури за
присъждане на ОНС "Доктор"

Професионално направление 3.2. "Психология"

На дисертационния труд:

„ТИП ЛИЧНОСТ И КОПИНГ СТРАТЕГИИ ПРИ ЖЕНИ ПРЕЖИВЕЛИ СПОНТАНЕН АБОРТ“

С автор: **Неви Ашимова Боджукова** – докторант
в Катедра "Психология", докторска програма „Педагогическа и
възрастова психология“
към Философски факултет – ЮЗУ "Неофит Рилски"

Да загубиш дете означава да загубиш част от себе си, защото няма по-голяма мъка от тази, на родител преживяващ толкова разтърсваща сърдечна болка. Много често родителите, запазват това травматично за тях събитие в тайна, опитвайки се да отговорят на очакванията на обществото. Така попадайки в капана на стигмата за съжаление травмата се задълбочава.

Приветствам решението на Неви Боджукова да посвети научните си интереси в тази деликатна, но същевременно обществено значима проблематика и да реализира научно изследване на типа личност и копинг стратегии при жени преживели спонтанен аборт.

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Дисертационният труд на Неви Боджукова се състои от въведение, теоретична постановка, изследователска част, включваща дизайн на изследване и анализ на получените резултати, заключение приноси моменти, библиография и приложения. Обемът на дисертационния труд е 135 страници, от които 115 са съдържанието на авторския текст

върху теоретичния обзор, методиката на изследването и емпиричния анализ. Разработката има класическа структура, включваща теоретичен обзор, изследователска програма, анализ на получените резултати, последващи изводи, заключения и приноси моменти.

2. АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА И РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.

Въвеждащата част обосновава научно-изследователския интерес на Неви Боджукова, според която психо-емоционалната страна на перинаталната загуба остава встрани от фокуса на медицинския персонал, защото техен приоритет е предоставянето на медицинска грижа фокусирана върху физическото здраве на пациента. Това от своя страна налага необходимостта от включването на друг специалист, който да помогне в тези най-критични моменти не само на жената, но и на нейното семейство.

Безспорно актуалността на оценяваната разработка е налице, а целта научно обоснована. Авторката се насочва към установяване на зависимости и връзки между типа личност (екстровертна или интровертна) и избора на копинг стратегия при жени преживели спонтанен аборт, както и установяване на фактори като възраст, образование и местоживеене оказващи влияние върху избора на копинг стратегия от жени преживели спонтанен аборт.

Реализирането на целта на изследването задължава изследователя да формулира конкретни задачи, да разкрие и доразвие целта в точни и ясни хипотези, да подбере подходящи инструменти и респонденти. В конкретния случай смятам, че Неви Боджукова се е съобразила с основните етапи в реализирането и представянето на изследователската програма и дава подробно описание на

изследователските въпроси, научните предположения, описва подробно методиките и психометричните им характеристики и представя изследваните лица по демографски признак. Отделям внимание на програмата на изследването и представянето ѝ, защото обработката на данните и последващия анализ на резултатите пряко кореспондират с заложеното в емпиричната част на дисертационния труд. Тук считам, че Неви Боджукова е постигнала в голяма част съответствие на научни търсения, изследователски намерения и приложно-практическата им реализация, в частта интерпретация на резултатите.

3. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

В частта приносни моменти Неви Боджукова защитава идеята, че една от целите на настоящата дисертация е освен да събере и анализира информация по темата, е да бъде полезна за всеки, който се интересува от това как реагират и как преодоляват спонтанния аборт, жените които са преминали през такава загуба. Напълно подкрепям авторката и смятам, че са налице съществени приносни моменти в научен и приложен аспект.

Реализирано е цялостно теоретико-емпирично изследване, посветено на психичното състояние на жени, преживели спонтанен аборт. Важно е да се подчертае, че изследването е автентично и притежава оригиналност в частта установяване на корелации и зависимости между основните копинг-стратегии за справяне с травмата, личностния тип и демографските особености на жени преживяли спонтанен аборт.

Резултатите дават възможност да се изясни по-добре връзката между типа личност и избора на копинг стратегия на жените преживели спонтанен аборт, както и през какви етапи, преминава една такава загуба. Установява се, че интровертният и екстровертният тип личност имат различни предпочитания в избора на стратегии за справяне. Жените определящи се като интровертен тип са по-склонни да избират пасивни стратегии за справяне, докато екстровертният тип жени се насочват към активни копинг стратегии. Заложените хипотези, се потвърждават и описват българската действителност.

Жените, преживяват загубата на дете трудно, а различията между тях произтичат по-скоро от индивидуалните особености свързани с личността на жената и нейния темперамент. Установява се също, че има връзка между избора на дадена копинг стратегия и това дали жената живее в малко или голямо населено място, както и че образованието може да окаже влияние върху избора на копинг стратегии. В този смисъл може да се твърди, че е очертана феноменологията на преживяванията и емоциите при жени, преживели спонтанен аборт.

Приносният момент в дисертационния труд е налице, защото както Неви Боджукова казва, но също и доказва, че е много нисък процентът на двойките / жените, които търсят специализирана помощ, за да преодолеят по-лесно травматичната ситуация, както и че спонтанният аборт оказва огромно влияние, не само върху самочувствието и увереността на жената в това, че може да бъде майка, но и върху увереността на двойката, че следващата бременност ще протече леко и ще завърши с раждане, а не със загуба.

Особена актуалност на научното търсене предвид факта, че често срещани емоционални реакции, типични за жените преживели спонтанен аборт, включват: шок, изтръпване, тъга, объркване, безсъние, загуба на апетит, вина, гняв и самота, освен това при много от тях се наблюдава загуба на самочувствието и усещането, че са се провалили като жени, че нещо с тях не е както трябва. Тази загуба е много повече от физическата болка, която я съпътства, с нея идва и загубата на надеждите, на мечтите за майчинството и голямата промяна в живота на двойката. Оставя в жената голяма празнота и я кара да чувства силна емоционална болка, която с помощта на психолозите макар и трудно се преодолява.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Смятам, че представените дисертационен труд и автореферат покриват изискванията за придобиване на ОНС „доктор“. В теоретичен план детайлно са представени известни постановки, но изключително актуални към днешна дата и е реализирано подробно изследване, чиито резултати са от теоретичен и приложно-практичен характер. Това ми дава основание да дам положителна оценка на разработката и да гласувам с **„ДА“**, за присъждането на **Неви Ашикова Боджукова образователната и научна степен „доктор“, по професионално направление 3.2. Психология.**

Дата: 25.05.2023
Благоевград

Становище от:.....
/доц. д-р Б. Йорданова/

O P I N I O N

By Assoc. Prof. Bilyana Yordanova, PhD, member of the scientific jury
for awarding the ESD "Doctor"
Professional field 3.2. "Psychology"

On the dissertation:

"PERSONALITY TYPE AND COPING STRATEGIES IN WOMEN WHO SURVIVED A SPONTANEOUS ABORTION"

With author: **Nevi Ashimova Bodzukova** – PhD student
at Department of Psychology, doctoral program "Pedagogical and Age
Psychology"
to the Faculty of Philosophy – "Neofit Rilski" University

To lose a child is to lose a part of yourself, for there is no greater grief than that of a parent experiencing such heartbreaking heartache. Very often, parents keep this traumatic event a secret, trying to meet society's expectations. Thus falling into the trap of stigma unfortunately deepens the trauma.

I welcome Nevin Bodjukova's decision to devote her scientific interests to this delicate, but at the same time socially significant issue and to carry out a scientific study of personality type and coping strategies in women who have experienced miscarriage.

1. GENERAL PRESENTATION OF THE DISSERTATION.

Bodjukova's dissertation consists of an introduction, a theoretical statement, a research part, including the research design and analysis of the obtained results, a conclusion, contributions, bibliography and appendices. The volume of the dissertation work is 135 pages, of which 115 are the content of the author's text on the theoretical overview,

research methodology and empirical analysis. The development has a classic structure, including a theoretical overview, a research program, analysis of the obtained results, subsequent conclusions, and contributions.

2. RELEVANCE OF THE SUBJECT AND IMPLEMENTATION OF THE RESEARCH.

The introductory part substantiates the research interest of Nevin Bodjukova, according to which the psycho-emotional side of perinatal loss remains out of the focus of the medical staff because their priority is to provide medical care focused on the physical health of the patient. This, in turn, necessitates the involvement of another specialist to help at these most critical moments not only the woman, but also her family.

Undoubtedly, the relevance of the evaluated scientific work is present, and the goal is scientifically justified. The author focuses on establishing dependencies and relationships between personality type (extroverted or introverted) and the choice of coping strategy in women who have experienced a miscarriage, as well as establishing factors such as age, education and place of residence influencing the choice of a coping strategy by women who have experienced a miscarriage.

The realization of the purpose of the research obliges the researcher to formulate specific tasks, to reveal and further develop the purpose in precise and clear hypotheses, to select appropriate instruments and respondents. In this particular case, I believe that Nevin Bodjukova complied with the main stages in the implementation and presentation of the research program and gives a detailed description of the research

questions, scientific assumptions, describes in detail the methods and their psychometric characteristics and presents the researched persons according to demographics. I pay attention to the research program and its presentation, because the data processing and the subsequent analysis of the results directly correspond to what is included in the empirical part of the dissertation work. Here, I consider that Nevin Bodjukova has largely achieved a correspondence of scientific research, research intentions and their applied-practical realization, in the interpretation of the results.

3. SCIENTIFIC AND SCIENTIFIC-APPLIED CONTRIBUTIONS OF THE DISSERTATION.

In the contribution moments section, Nevin Bodjukova defends the idea that one of the goals of the present dissertation is, in addition to collecting and analyzing information on the subject, to be useful to anyone who is interested in how women who have undergone miscarriage react and overcome through such a loss. I fully support the author and I think that there are significant points of contribution in a scientific and applied aspect.

A comprehensive theoretical-empirical study devoted to the mental state of women who experienced a miscarriage was carried out. It is important to emphasize that the research is authentic and has originality in the part of establishing correlations and dependencies between the main coping strategies for dealing with the trauma, the personality type and the demographic characteristics of women who have experienced a miscarriage.

The results make it possible to better clarify the relationship between personality type and the choice of coping strategy of women who have experienced a miscarriage, as well as through what stages such a loss goes through. Introvert and extrovert personality types were found to have different preferences in choosing coping strategies. Introverted women are more likely to choose passive coping strategies, while extroverted women tend to use active coping strategies. The established hypotheses are confirmed and describe the Bulgarian reality.

Women experience the loss of a child hard, and the differences between them arise rather from the individual characteristics related to the woman's personality and her temperament. It is also found that there is a relationship between the choice of a given coping strategy and whether the woman lives in a small or large town, and that education can have an impact on the choice of coping strategies. In this sense, it can be argued that the phenomenology of the experiences and emotions of women who have experienced a miscarriage has been outlined.

The contribution point in the dissertation work is there, because as Nevin Bodjukova says, but also proves that the percentage of couples / women who seek specialized help to overcome the traumatic situation is very low, and that miscarriage has a huge impact, not only on the woman's self-esteem and confidence that she can be a mother. Also it reflexes on the couple's confidence that the next pregnancy will go smoothly and will end with birth, not with loss.

Particular relevance of the scientific search given the fact that common emotional reactions typical of women who have experienced a

miscarriage include: shock, numbness, sadness, confusion, insomnia, loss of appetite, guilt, anger and loneliness, in addition, many of them observes a loss of self-esteem and a feeling that they have failed as women, that something is wrong with them. This loss is much more than the physical pain that accompanies it, with it comes the loss of hopes, dreams of motherhood and the great change in the couple's life. It leaves a great void in the woman and makes her feel strong emotional pain, which, with the help of psychologists, is difficult to overcome.

4. CONCLUSION

I believe that the submitted dissertation and abstract meet the requirements for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor". On a theoretical level, well-known theories are presented in detail, but extremely relevant to date, and a detailed study has been carried out, the results of which are of a theoretical and applied-practical nature. This gives me the reason to give a positive assessment of the development and to vote **"YES" for the awarding of Nevin Ashikova Bodjukova the educational and scientific degree "doctor", in professional field 3.2. Psychology.**

Date: 25.05.2023
Blagoevgrad

Opinion by:.....
/ Assoc. Prof. B. Yordanova, PhD/